

۱۲۲۳

دانشگاه تهران

دانشکده بهداشت

پایان نامه

برای دریافت درجه فوق لیسانس

علوم بهداشتی (E.S.P.H.)

در رشته اداره امور بیمارستانها

موضوع :

نقش مددکاری اجتماعی در دادسرا و انجمن حمایت زندانیان تهران

براهنمائی : جناب آقای دکتر باقر قائمیان

نگارش :

زهرا شاهچراغی

سال تحصیلی ۵۴-۱۳۵۳

۱۲۲۳

تقدیم به پدر عزیزم

که "فرزندی" او غایت افتخار من است.

۱۳۳۳

تقديم به :

همسر خـویش که وجود ۲

لبریز از عشق اوست .

— از جناب آقای دکتر باقر قائمیان، استاد معظم
که همواره با بذل توجه و عنایات دانشمندان خود
ما در راه تهیه و تنظیم این پایان نامه یاری داده اند
تشکر و سپاسگزاری مینمایم .

فهرست مطالب:

عنوان

مقدمه

روش تحقیق

فصل اول:

تعریف مددکاری اجتماعی

رشته های مددکاری اجتماعی

اصول کلی مددکاری فردی

منشور اخلاقی مددکاران

سوگند نامه مددکاری

فصل دوم:

شروع کارمددکاری دردادسرایتهران

نقش مددکاران اجتماعی دردادسرایتهران

رسیدگی به وضع اطفال سرراهی (شیرخواره - خردسال)

رسیدگی به وضع دختران و پسران فراری

رسیدگی به وضع افراد مختل الحواس

رسیدگی درباره بفرزندی قبول کردن اتباع بیگانه ییاد اخلی

رسیدگی به پرونده های دادگاه حمایت خانواده

رسیدگی به نامه های اداره امور سرپرستی
رسیدگی به پرونده های اجازت ازدواج برای دختران کمتر از ۶ سال
رسیدگی به پرونده های استحضاری
رسیدگی به پرونده های ارجاعی دفتر مخصوص علیا حضرت شهبانو
رسیدگی به دادخواست های مردم و انجام تقاضای آنان

فصل سوم:

مددکاری اجتماعی در انجمن حمایت زندانیان
مختصری راجع به انجمن حمایت زندانیان
نقش مددکار اجتماعی در انجمن حمایت زندانیان
کمک به خانواده و عائله زندانی
ترتیب نگاهداری فرزندان زندانی در پرورشگاهها یا کانون کارآموزی
ترتیب ثبت نام فرزندان زندانی
مصرفی فرزندان بستگان زندانی به بیمارستانهای مختلف
جهت معاینه و معالجه
آمارهای بدست آمده در دادسرای تهران و انجمن حمایت زندانیان
نتیجه گیری از تحقیق
پیشنهادات
خلاصه
خلاصه بانگلیسی

از آنجا که شخصا "چند سال است شاهد فعالیتهائی که توسط
مددکاران اجتماعی دادسرای تهران انجام میشود بودم و تا حد زیادی
به نتایج مثبت آنها واقف شده ام فکر کردم بد نیست بدینوسیله این رشته
از مددکاری و نقش حساسی که مددکاران در تعیین سرنوشت بعضی از افراد
و بخصوص افراد مستاصل و نیازمند و اطفال صغیر دارند مورد شناسائی
بیشتر قرار گیرد و برای رسیدن باین منظور محتاج بعضی تحقیقات و انتخاب
روشهای بمنظور تحقیق بودم که شرح داده خواهد شد .

روش تحقیقی :

قبل از برکار مطالعه کتابهای در مورد مددکاری اجتماعی لازم

بنظر میرسد که انجام شد .

در مرحله دوم میبایست پرونده های جهت مطالعه استخراج شده و چون امکان مطالعه تمام پرونده های موجود در دادسرا وانجمن حمایت زندانیان نبود به مطالعه پرونده های سال ۱۳۵۲ اکتفا شد .

در این مطالعه بیشتر سعی در تعیین علت و معلول موضوعهای مورد بررسی و اقداماتی که برای مددجو شده بود گشت .

سومین مرحله مصاحبه با مددجویان و کسب نظریات آنها بود در مورد نحوه کمک و میزان رضامندی آنها . سپس مصاحبه ای با بعضی از مددکاران و بخصوص رئیس اداره مددکاری صورت گرفت در مورد چگونگی رسیدگی بوضع مددجو و کمکهای که نسبت باین افراد معمول گردیده یا میگردد .

در خاتمه بتمهیه آمارهای در مورد موضوعات مختلف مددکاری و تفکیک آنها از نظر جنسیت (ذکور - اناث) مبادرت شد . و بالاخره نتیجه و بهره گیری از تحقیقات بوده که در صفحات بعد بآنها اشاره میشود .

فصل اول

تعریف مددکار اجتماعی :

قبل از اینکه به چگونگی کار اجتماعی در مدارس و انجمن حمایت زندانیان تهران
بپردازیم لازم است ابتدا مددکاری اجتماعی ورشته های مختلف آن اصولی که
هرمددکار اجتماعی باید مرعی دارد و همچنین نقش مددکار اجتماعی و نکاتی که
یک مددکار برحسب وظیفه خطیری که برعهده دارد باید رعایت نماید توضیح و
سپس در مورد خاص بحث نمائیم .

مددکاری اجتماعی (۱) یک خدمت حرفه ای است که بردانش و مهارت های خاصی
قرار گرفته است . هدف از آن کمک به افراد و گروهها ویا جامعه ایست تا بتواند
استقلال شخصی اجتماعی و رضایت فردی و اجتماعی بدست آورند .

رشته های مددکاری اجتماعی :

مددکاری اجتماعی (۱) رشته ایست علمی که از دانشها و مهارت های مختلف
استفاده میکند . مددکاری دارای ۵ رشته مختلف میباشد که عبارتند از :
(۱ -) مددکاری فردی یا کار با فرد که به مددجویاری میدهد تا روابط
اجتماعی بهتر و موثرتر را دارا شده ویا اجتماع بطوری سازگاری پیدا کند که امکان
کسب رضایت خاطر و زندگی مفیدی برای او فراهم گردد .

۲- مددکار گروهی

مددکار گروهی یا کار با گروه که بمردم کمک میکند تا در فعالیتهای گروهی شرکت کنند و هدف آن پیشرفت عواطف و نیروهای نهفته، جسمانی و روانی انسانهاست مددکاری گروهی برای حصول به هدفهای که مورد خواسته جامعه میباشد از طریق فعالیتهای گروهی کوشش میکنند .

۳- مددکار جامعه ای

مددکار جامعه ای یا کار با جامعه که عبارتست از جریان طرح و نقشه و توسعه خدمات اجتماعی بمنظور فراهم کردن نیازهای بهداشتی و رفاهی يك جامعه و گروههای بزرگتر اجتماع .

۴- امور اداری سازمانها و رفاه اجتماعی

امور اداری سازمانها و رفاه اجتماعی که عبارتست از جریان تشکیلات دادن و سازمان بخشیدن و اداره کردن يك موسسه خدمات اجتماعی .

۵- تحقیقات رفاه اجتماعی

تحقیقات رفاه اجتماعی عبارتست از پژوهش و تحقیق علمی در مورد ارزش تشکیلات و سازمانها و طرز انجام وظیفه آنها و هم چنین بررسی بمنظور روشن کردن و تعمیم دادن و توسعه بخشیدن بدانش و مهارتها و تئوریهای مددکاری اجتماعی

موضوع مورد بررسی رشته اول یا مددکاری فردی است. بنابراین بجاست که

باصول کلی مددکاری فردی اشاره شود.

اصول کلی مددکاری فردی

۱- اصل قبول یا پذیرش مددجو

۲- اصل برقراری ارتباط یا ایجاد رابطه

۳- اصل توجه به فردیت و حفظ شخصیت فردی

۴- اصل شرکت کردن در فعالیتهای

۵- اصل رازداری حرفه‌ای

۶- اصل خود آگاهی مددکار

الف: اصل قبول یا پذیرش مددجو

مددکار همه را قبول میکند و به همه احترام میگذارد حتی بآدمیان، بدان راهم

انسان میپذیرد اگر چه اعمال و رفتار آنان را تایید نمیکند. اثر ونتیجه نهایی

مددکار مددجو را قبول میکند باید این باشد که مددجو نیز متقابلاً مددکار را

قبول کند. اگر قبول یا پذیرش مددجو - مددکار دو جانبه باشد امری راکه در

مددکاری رابطه‌ای واقعی مینامیم ممکن است حاصل گردد.

ب- اصل برقراری ارتباط یا ایجاد رابطه

در هر رابطه دو جانبه‌ای برای آنکه یک ارتباط واقعی بین دو نفر ایجاد گردد لازم است لغتها، اصطلاحات و جملات مساوی گفته‌هایی که طرفین صحبت‌بکار می‌برند دارای معنای واحد و مشترک باشد و هر دو معنای واحد از یک لغت یا اصطلاح خاص درآیند و این دو نکته در مورد امری با نظر یکدیگر موافق و یا برعکس مخالف باشند. اگر هر یک واقعا معنای لغتها و جملات آن دیگری را بفهمد - در یک رفتار - طرز تفکر - و عمل هر یک از آن دو در نظر آن دیگری قابل توجیه خواهند بود.

ج - اصل توجه به فردیت و حفظ شخصیت فردی

هر انسانی از بعضی جنبه‌ها شبیه انسانهای دیگر است و از جنبه‌های دیگر با توجه به موقعیت خاص خود وی با سایر انسانها فرق دارد. بنابراین هر انسانی دارای یک شخصیت فردی و حیثیت ذاتی است که مخصوص بخود اوست. برای کمک به هر مددجوی مددکار توجه به موقعیت خاص آن مددجو دارد موقعیتی که ترکیبی از عوامل و نیروهای زیست‌روانی و اجتماعی که در زندگی این فرد بخصوص هستند.

د - اصل شرکت در فعالیتهای

برای آنکه به مددجویی کمک شود تا از موقعیت مشکل خویش رهایی یابد و مجدداً تعادل فردی اجتماعی خود را بترتیب رعایت بخش بدست آورد لازم است وی در فعالیتهاییکه برای حل مشکل وی صورت می‌گیرد خود او نیز فعالانه شرکتجوید.

د حاصل رازداری حرفه‌ای

پنهان داشتن اسرار مردم جزو حرفه مددکاری و اصل اساسی از منشور اخلاقی مددکاری اجتماعی است. معنای اصل رازداری آنست که نه تنها محتوی گزارشهای مددکاری هیچگاه در اختیار عموم و افراد غیر حرفه‌ای گذارده نمیشود بلکه حتی آنچه را که مثلاً فردی در مورد همسر خویش بمددکار گفته است بدون اجازه و موافقت وی در اختیار همسر او گذارده نخواهد شد و باز مطلب دیگر آنکه شرکاء موسسه‌های حرفه‌ای یا منافع اجتماعی اطلاعاتی در مورد مددجو نخواهند هیچگونه اطلاعاتی بدون موافقت قبلی مددجو در اختیار آنان گذارده نمیشود مددجو معمولاً انتظار دارد رازداری وی وسیله مددکار حفظ و حمایت گردد.

و - اصل خود آگاهی مددکار

مددکار مانند مددجو خود انسانی سرشار از انگیزه‌های مختلف و پیچیده است مددکار در دوران زندگی خویش اعتقادات و ارزشهایی را از فرهنگ غالب خویش بارت برده است مددکار همچنین تحت تاثیر فرهنگ، عادات آداب و رسوم محیط و تجربیات شخصی خویش می‌باشد و با همانها نیز زندگی میکند در روابط حرفه‌ای که هر مددکار با مددجویان خود برقرار میکند متوجه میشود که در نوع انگیزه‌ها طرز تفکر و با برداشتهای وی بانوع انگیزه‌ها ایده‌ها تمایلات و اعتقادات مددجو با او

برخوردها و تضادهای پیدا میشود زیرا مددجویان مختلف که مسائل و مشکلات
گوناگونی را به مددکار عرضه میدارند. برپایه‌های تجربیات مختلف و سوابق گوناگون
آراء و آداب و رسوم و فرهنگ، جوراجوری هستند که احتمالاً بسیاری از آنها با
برداشتها و احساسات و انگیزه‌های مددکار فرق دارد.

امیل خود آگاه می‌خواهند که مددکار بین پاسخهایی که به مددجو میدهد
(یعنی پاسخهایی که مربوط به روابط حرفه‌ای او هستند و هدف آنها کمک به
مددجو است با پاسخهایی که انگیزه‌های شخصی مددکار سرچشمه گرفته‌اند)
(یعنی هدف آنها برآوردن تمایلات و خواسته‌های شخصی مددکار است)
کاملاً فرق قائل شود و از اختلاف آنها آگاه باشد و دیگرگونی آنها را از هم بخوبی
بازشناسد. مددکار اجتماعی وظایف خطیری به عهده گرفته که چون خود را
آماده برای انجام کلیه موارد مشمول آن نموده است بحکم وظیفه ملزم است با اجرای
مفاد منشور اخلاقی و سوگند نامه مددکاری میباید. مددکاران کشورهای جهان
نمونه دارای منشور اخلاقی میباشند در اینجا مناسب میدانم منشور اخلاقی و
سوگند نامه‌ای که با توجه با اصول مددکار اجتماعی و اهمیت اخلاق، رفتار
کردار و اندیشه‌ای که زیرساز و لازمه حرفه مددکاری است و وسیله مددکاران
اجتماعی ایران تهیه و تنظیم شده است نقل بگرد.

منشور اخلاقی مددکاران اجتماعی در ایران
مددکاری اجتماعی (۲) حرفه‌ایست که بنیان آن بر انسان دوستی نهاد شده است

مددکاری اجتماعی (از مددکاران) راستگاری، فمخواری، برای دیگران اعتقاد
به ارزش و شخصیت انسانی احترام با افراد بشر به عنوان یک انسان خدمت بنوع
درستی و حقیقت جوئی را انتظار دارد.

مددکاری اجتماعی - از مددکاران خواستار است که به وسعت دانش و توسعه
روز افزون آنها در جهان پی برده به محدودیت دانش و مهارت و خدمات خود
اعتراف کنند تا بدینوسیله همیشه در پژوهش و کسب معرفت و مهارت لازم از طریق
تجربه و تعلیم و تربیت حرفه‌ای کوشا باشند. هدف نهایی مددکاری عرضه
داشتن خدمتی شایسته، راستین و نوع دوستانه بمنظور توانا ساختن انسانها
و خود یاری آنهاست.

مددکاران اجتماعی هم خود را برای رفاه انسانها و اعتلا نوع بشر و کوشش خود
را برای پیشرفت علمی که در باره انسانها و روابط متقابل آنها گفتگو میکند وقف
کرده‌اند مددکاران اجتماعی جهاد مقدسی در راه توسعه روز افزون منابع
اجتماعی بمنظور گسترش بهر روزی و بهر زیستی بشریت و دور از هرگونه پیشداوری
و تبعیض هدف مساعی خستگی ناپذیر خوینترار داده‌اند.

مددکاران تقبل میکنند که در حفظ و پیشرفت حرفه مددکاری اجتماعی بکوشند